

תקון חמישי

הגבלת כח הס"א

ולכל היד החזקה דיה דאתמר בה: הי"ד] שנאמר בה: דיה לצרה בשעתה (ברכות ט, ע"ב). שפטרא אחרא היא צרה, וגבול הושם לה שלא לעבור אותו², כמו שנאמר: עד פה תבוא ולא תסיף (איוב לח, יא), בזמן שהתקון עומד כמו שראוי. ובזמן שמתחזקת הסטרא אחרא לשלום, כתוב: נחלה עבר על נפשנו, אזי עבר על נפשנו הפנים הידונים (תהלים קכד, ד-ה) דסטרא אחרא עברת תחומה.

ולכל היד החזקה דיה דאתמר בה: דיה לצרה בשעתה (ברכות ט). דסטרא אחרא איהי צרה, ותחומא אשתיי לה דלא לאעברא לה, פדאמרינן: עד פה תבוא ולא תסיף (איוב לח, יא) בזמנא דתקוונא קאים פדקא יאות. ובזמנא דאתתקפת סטרא אחרא לשלטא, כתיב נחלה עבר על נפשנו אזי עבר על נפשנו הפנים הידונים (תהלים קכד, ד-ה) דסטרא אחרא עברת תחומה.

ועם כל זאת, גם לזמן זה גבול מצוי לה, שהיא רוצה לשטוף את העולם, עד שהקדוש ברוך הוא מעמיד אותה למטה שלא תתפשט יותר. אז נאמר בה: ופא ישית בגאון גליד (איוב שם, שם), בשעה שאותם גלים [של סט"א] מתגאים ורוצים לשטוף את העולם [ועצרו]. לפיכך גבולות שונים המשמשים לכל זמן כמו שראוי, וזה [סוד] - דיה. דיה לצרה בשעתה [פלומר, גבול לצרה בשעתה, לפי השעה שלה], זו שעה שנאמר בה: כל

ועם כל דא תחומא נמי לזמנא דא אשתכח לה, דאיהי הות בעיא למשטפא לעלמא, עד דקודשא בריך הוא אקים לה לתתא דלא תתפשט יתיר. פדין אתמר בה: ופא ישית בגאון גליד (איוב שם, שם) בשעתא דאנון גלין מתגאן ובעין למשטף עלמא. בגין פה תחומין משניין אשתייאו לכל זמנא פדקא חזי, ודא דיה. דיה לצרה בשעתה, דא שעה דאתמר בה: כל הדוחק את השעה

1. ד"ה כאותיות הי"ד, ע"י דרשת דיה לצרה, בתקט"ו, ת' קב.

2. עיין קל"ח, פתח ל עמ' קא: "מה שאין כן הס"א, שכוחה מוגבל באמת... ואי אפשר לה לצאת מגבולה כרצונה כלל".

השעה דוחקתנו (ברכות סד.) דלית לדחוקא לה לשכינתא בגלותא.

הדוחק את השעה השעה דוחקתו (ערוכין יג, ע"ב), שאין לדחוק את השכינה בגלות.

ועוד, דיה לצרה בשעתה, דבזמנא דגלותא אתמר אז יקראנני ולא אענה (משלי א, כח). מאי אז, אלא חבורא דקודשא בריך הוא ושכינתה. דישראל קראן קמה בכל יומא ומנחדין יחודא דקריאת שמע, וענן אמן אחר ברכאן דאיהו יאקדונק"י, ולית אנון נגאלין. אמאי. אלא ישחרנני ולא ימצאנני, בגין דענא מכסי עליהו ולא אתגלין, וצלותא לא עברת, דכתיב ספותרה בענן לך מעבור תפלה (איכה ג, מד) וכתיב עבים סתר לו ולא יראה (איוב כב, יד).

ועוד, דיה לצרה בשעתה, שבזמן הגלות נאמר: אז יקראנני ולא אענה (משלי א, כח). מהו אז? אלא חבור הקדוש ברוך הוא [א'] והשכינה [ז']⁴. שישראל קוראים לפניו בכל יום ומנחדים יחוד של קריאת-שמע, ועונים אמן אחר ברכות, שהוא יאהדונה"י⁵ ואינם נגאלים. למה? אלא: ישחרנני ולא ימצאנני (שם)⁶, בין שענן מכסה עליהם ולא מתגלים⁷, והתפלה אינה עוברת, כמו שכתוב: ספותרה בענן לך מעבור תפלה⁸ (איכה ג, מד), וכתוב: עבים סתר לו ולא יראה (איוב כב, יד).

ובגין עיבא דא דאשתכח, צלותא לא אתקבילת ופרקנא לא אתגלית. דהא עיבא דא צריך לאעברא לה בכמה דמעין דזלגין מעינא, דאתמר בהו: מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאותיך (ישעיה מד, כב) דהא באנון דמעין

ובגלל ענן זה שמצוי, התפלה לא מתקבלת, וגאלה לא נגלית. שהרי ענן זה צריך להעביר אותו בהרבה דמעות שזולגות מהעין⁹ שנאמר בהם: מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאותיך (ישעיה מד, כב), שהרי באותן דמעות ימחה

3. שעה - שכינה, ת"ז תי' ט, קא, ע"א, ר' שם דף ק ע"א: "על כל הדוחק את השעה".
 4. עי' ע"ח ח"ב ע"ב ע"ג. אז, א' רמז לז"א, ז' - לשכינה, וכן ר' סידור סוד היחוד עמ' קי"ד "לבדו מא"ז" - יאהדונה"י.
 5. יחוד הו"ה-ה' אדנות כמנין אמ"ן, שהוא חיבור של ז"א ונוק', ועי' בשער הכוונות דרוש ה', חזרה, מא, ע"ב.
 6. עי' ת"ז תי' יח, לד, ע"א.
 7. ענן, סט"א, עי' בתקט"ו, תפילה מו.
 8. עי' ברכות לב, ע"ב.
 9. עי' בברכות שם, ועין זהר ויחי ח"א, רכה, ע"ב; והטעם הוא, על דרך שאמרו שערי דמעה לא ננעלו, עי' ברכות לב, ב; ת"ז תי' יא, כה, ע"ב; שם תי' כ, מז, ע"ב; תקט"ו תפלות ת' פח, ת' שיג, ת' תיז, ושם גילוי היחוד הוא מוחה את העב.

הענין הזה וכך ימחו כל החמאים. אז נאמר בקדוש ברוך הוא: פקח עיניך וראה (דניאל ט"ח), שדמעות אלו הן דין קשה היוצא מן העינים,¹⁰ [ועל ידי זה] עינים שלמעלה נפקחות פראוי.

על אותו זמן כתוב: והמשפלים יזהרו בזהר הרקיע. שאף-על-פי שדמעות משחיתות את יפי הפנים, כדגמות: ועיני לאה רבות¹¹ (בראשית כט"ז), אולם כאן לא כד, אלא: והמשפלים יזהרו בזהר הרקיע, שנאמר בהם: בככי יבאו ובתחנונים אובילם (ירמיה לא, ח), זה: רוח חן ותחנונים (זכריה יב, י) דאנון דמעין לא ישחיתון יקרא דלהון. אלא אדרבא מתקנין לאנון אנפין למהוי נהרן וחדאן.

על הרשעים נאמר בהם: אסור להסתפל בפני רשע (מגילה כח, ע"א), שהנה כל החשד של מעשיהם עולה ויורד [ושכן] בפניהם. ומי שמתפל בזהם, יחשכו עיניו באותו חשד.¹² אבל על צדיקים, נאמר בהם: והיו עיניך רואות את מוריד (ישעיה ל"ב), שהרי כל אור וקדשה מאיר בפניהם תמיד, ומי שמתפל בזהם, מואר מהם. לפיכך: יזהרו בזהר הרקיע, שהרי באותן הדמעות [שזולגות מעיניהם] נרחצות הפנים מהחשד שהוא להאיר.

אתמחי עיבא דא, והכי אתמחין בלהו חובין. כדין אתמר בקודשא בריך הוא פקח עיניך וראה (דניאל ט, יח) דדמעין אנון דינא קשוא דנפיק מגו עינין, ועינין דלעלא מתפקחן פדקא זאות.

בההוא זמנא והמשפלים יזהירו בזהר הרקיע. דאע"ג דדמעין משחיתין לה ליקרא דאנפין, כגון ועיני לאה רבות (בראשית כט, יז) הקא לאו הכי. אלא והמשפלים יזהירו בזהר הרקיע דאתמר בהו: בככי יבאו ובתחנונים אובילם (ירמיה לא, ח) דא רוח חן ותחנונים (זכריה יב, י) דאנון דמעין לא ישחיתון יקרא דלהון. אלא אדרבא מתקנין לאנון אנפין למהוי נהרן וחדאן.

דרשיעיא אתמר בהו: אסור להסתפל בפני רשע דהא כל חשוכא דעובדיהון סליק ונחית באנפיהון. ומאן דמסתפל בהו אחשיף עינוי בההוא חשוכא. אבל צדיקיא אתמר בהו: והיו עיניך רואות את מוריד (ישעיה ל, כ) דהא כל נהורא וקדשתא נהרא באנפיהו תדיר, ומאן דאסתפל בהו אתנהיר מניהו. כגין כד יזהירו בזהר הרקיע, דהא באנון דמעין אסתחין אנפין מההוא חשוכא לאתנהרא.

10. עי' זחר שמות ח"ב, יט, ע"ב.

11. עי' בבא בתרא כג, ע"א.

12. עיין מגילה כח, א. וכן עי' אדיר, עמ' שיא.

ועוד, והמשפלים יזהירו כזהר הרקיע, אלו שני המשיחים, שנאמר בהם בגלות: כן משחת מאיש מראהו (ישעיה נב,ד). ובזמן הגאולה: יזהירו כזהר הרקיע, ומשם ירשו ישראל יופי הפנים ויוו תיקר, כמו שנאמר: בני ציון התיקרים (איכה ד, ב). אבל בגלות [כתוב]: עבים סתר לו ולא יראה (איוב כב,ד), ודאי.

ועם כל זה: והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן (בראשית ט, יד) דא שכנינתא דאתחזיאת לאתגלאה. למאן. אלא למאן דאתפקחו עינוי למחמי בנהורא דאורייתא, דאתמר בה: ותורה אור (משלי ו, כג). ומאן דלית לה נהורא דא, אתמר בה: במחשבים הושיבני כמתי כמתי עולם (איכה ג, ו). עליו פתוב: מסיר אָנוּ משמע תורה גם תפלתו תועבה (משלי כח, ט), [תועבה-] תועה בה, ¹⁴ שהיא [תפילתו] הולכת ומשוטטת ממקום למקום ולא נכנסת לפנים. אבל מי שהוא באור זה, לגביו נאמר: ונראתה הקשת [השכינה] בענן, ומתדבק בה להלך אחריה בדרך הישר. ¹⁵ ואף על גב שפטרא אחרא רודפת אחריו, נאמר לה, דיה ברשעים, דיה לצרה ודאי. והכל תלוי ביד חזקה זו.

ועוד, והמשפלים יזהירו כזהר הרקיע, אליו תרין משיחין, דאתמר בהו בגלותא כן משחת מאיש מראהו (שם נב, יד). ובזמנא דפרקנא יזהירו כזהר הרקיע, ומתמן יירתון ישראל שפירו דאנפין וזיו יקרא, כדאמרינן: בני ציון התיקרים (איכה ד, ב). אבל בגלותא, עבים סתר לו ולא יראה ודאי.

ועם כל דא והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן (בראשית ט, יד) דא שכנינתא דאתחזיאת לאתגלאה. למאן. אלא למאן דאתפקחו עינוי למחמי בנהורא דאורייתא, דאתמר בה: ותורה אור (משלי ו, כג). ומאן דלית לה נהורא דא, אתמר בה: במחשבים הושיבני כמתי עולם (איכה ג, ו). עליה כתיב מסיר אָנוּ משמע תורה גם תפלתו תועבה (משלי כח, ט), תועה בה, דאיהי אזלת ושטאת מאתר לאתר ולא עאלת לגו. אבל מאן דאתנהיר בנהירו דא, לגביה אתמר: ונראתה הקשת בענן, ואתדבק בה למהן אבתרה בארץ מישר. ואע"ג דסטרא אחרא רדפת אבתרה, אתמר לה דיה ברשעים, דיה לצרה ודאי. כלא בהאי יד חזקה תליא.

13. ע'י זהר בראשית יח, ע"א, שם נח עא, ע"ב; שם במדבר, רל, ע"ב.

14. ע'י נדרים נא, ע"א.

15. על דרך ישר, עיינ תקט"ו, ת' קלז, ת' תקטו; אדיר במרום ח"ב, עמ' נט: "דרך עץ החיים] הוא הדרך הישר... והוא בבחינת הטוב בלא רע. ומי שזוכה ללכת בדרך הזה, הוא זוכה לדרכי התיקון האמיתית"; ר' מפתחות.